LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till landskapslag om ändring av 5 och 9 §§ landskapslagen angående åländsk hembygdsrätt.

Institutet åländsk hembygdsrätt går tillbaka till 1 och 4 punkterna Ålandsöverenskommelsen den 27 juni 1921. Genom Ålandsöverenskommelsen förband sig Finland att i självstyrelselagen för Ålandsöarna införa vissa garantier - däribland "hemortsrätt" - för bevarande av befolkningens svenska språk, kultur och lokala traditioner. Nämnda garantier intogs sedermera i lagen den 11 augusti 1922 innehållande särskilda stadganden rörande landskapet Ålands befolkning (FFS 189/22). I nuvarande självstyrelselag återfinns de grundläggande reglerna om åländsk hembygdsrätt i 3 §. I paragrafens sista moment föreskrivs att närmare bestämmelser angående förvärvande och förlust av åländsk hembygdsrätt utfärdas genom landskapslag. Landskapslagen angående åländsk hembygdsrätt utfärdades 1953 och har inte ändrats sedan dess. De erfarenheter som gjorts vid tillämpningen av lagen visar att den på vissa punkter är bristfällig och en översyn är därför påkallad.

Detaljmotivering

5 §. I 5 § 1 mom. landskapslagen angående åländsk hembygdsrätt har intagits bestämmelser om den utredning som skall bifogas anmälan eller ansökan om åländsk hembygdsrätt. Enligt 5 § 2 mom. kan landskapsstyrelsen dessutom infordra annan utredning och begära utlåtande av vederbörande kommunala myndigheter. Härefter skall landskapsstyrelsen pröva ansökan och i enlighet med bestämmelserna i självstyrelselagen och landskapslagen angående åländsk hembygdsrätt avgöra om hembygdsrätt skall beviljas eller inte.

Uppgifter om sökandens kunskaper i svenska språket hör inte till den utredning som enligt 5 § 1 mom. är obligatorisk. En person som önskar förvärva åländsk hembygdsrätt måste anses ha för avsikt att vilja anpassa sig till det åländska samhället och ett grundläggande krav är härvid att vederbörande på ett tillfredsställande sätt kan förstå och göra sig förstådd på svenska språket. Det får därför anses vara av vikt för behandlingen av ansökan om åländsk hembygdsrätt att landskapsstyrelsen erhåller utredning över sökandens kunskaper i svenska språket.

Utredningen skulle kunna utgöras av t.ex. skolbetyg från svenskspråkig skola, språkintyg över avlagt språkprov i enlighet med bestämmelserna i språklagstiftningen, intyg av språklärare eller av kända personer med kunskaper i svenska språket. Landskapsstyrelsen skulle dessutom själv kunna anordna prov för att utröna sökandens språkkunskaper.

Landskapsstyrelsen föreslår att en bestämmelse om krav på utredning om vederbörandes kunskaper i svenska språket skulle fogas till 5 § 1 mom. För erhållande av finskt medborgarskap krävs enligt 1 § medborgarskapsförordningen (FFS 402/68), utredning om sökandens språkkunskaper. De krav som skulle komma att ställas på utredningen föreslås bli överensstämmande med den praxis som utbildats i riket vid behandlingen av ansökningar om medborgarskap.

9 §. Enligt 9 § skall den som beviljats åländsk hembygdsrätt eller fått förklaring att han åtnjuter hembygdsrätt, inom viss tid förete beslutet för häradsskrivaren. Häradsskrivaren gör anteckning om beslutet i hembygdsrättsregistret. Bestämmelsen motsvarades tidigare av föreskrifter i medborgarskapslagstiftningen om vilka åtgärder som skulle vidtagas av sökanden i samband med att finskt medborgarskap beviljades. Enligt 8 § 1 mom. medborgarskapsförordningen från 1968 skall ministeriet för inrikesärendena meddela häradsskrivaren och befolkningsregistermyndigheten om erhållande av finskt medborgarskap.

Landskapsstyrelsen föreslår att 9 § ändras så att meddelande till häradsskrivaren skall lämnas av landskapsstyrelsen. Ett sådant förfarande skulle överensstämma med rådande praxis och befria medborgarna från onödigt krångel.

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g

om ändring av 5 och 9 §§ landskapslagen angående åländsk hembygdsrätt.

I enlighet med landstingets beslut

ändras 5 § 1 mom. och 9 § landskapslagen den 18 mars 1953 angående åländsk hembygdsrätt (4/53) som följer:

5 §.

I 2 § nämnd anmälan och i 3 § avsedd ansökan skall inges till landskapsstyrelsen jämte följande utredning:

1) ämbetsbevis för sökanden och de övriga personer vilka jämte honom kan förvärva åländsk hembygdsrätt;

2) intyg av vederbörande polismyndighet, när vederbörande inflyttat till landskapet och blivit här varaktigt bosatt, ävensom om hans och övriga i ansökningen inbegripna personers vandel veterligen varit oförvitlig;

3) intyg av häradsskrivaren i Ålands härad när och i vilken eller vilka kommuner i landskapet vederbörande blivit mantalsskriven; samt

4) utredning om vederbörandes och övriga i ansökningen inbegripna personers kunskaper i svenska apråket.

- - - - - - - - - - -

9 §.

Landskapsstyrelsen skall, när åländsk hembygdsrätt beviljats eller förklaring avgivits huruvida någon åtnjuter åländsk hembygdsrätt, härom omedelbart underrätta häradsskrivaren i Ålands härad.

Mariehamn den 15 april 1980.

L a n t r å d — Folke Woivalin

Tf.lagberedningssekreterare — Elisabeth Nauclér.